

Folk og fæ i 50'ernes Vangede

Potpurri over Vangedes berømteder fortalt af Poul Kragelund

Onkel Danny

Vangede har ikke fostret mange berømteder, men et par stykker er det da blevet til. Mest kendt er utvivlsomt skribenten og entertaineren Dan Turèll, der har fået hele to byrum opkaldt efter sig: Onkel Dannys Plads på Vesterbro og Dan Turèlls Plads i Vangede. Den rablende, musikalske poet skabte sin zitrende-dirrende storbypoesi på pulverkaffe, smøger og tjald. Og hans poesi emmede – og emmer stadig – af levet liv.

Hans skrev omkring 100 bøger, heriblandt hjemstavns-samlingen "Vangedebilleder" (fra 1975). Bogen gav arbejderforstaden en hidtil savnet identitet – Vangede kom på landkortet! Og fra da af kunne Vangedes drenge og piger blot sige, at de kom fra Vangede – så vidste folk besked!

Blegdammens Rose

Og den polioramte forfatter, Rosa Abrahamsen, flyttede til Vangede i 1958 sammen med sin journalist-mand. I lang tid havde hun ligget i "jernlunge" på Blegdamshospitalet, men nu flyttede hun altså ind i en lejlighed tæt ved Kildebakke Station. Og selv om hun kun var i stand til at bevæge sin ene arm og nogle få fingre, så skabte hun bevingede ord som: "Livet er min hobby, der er altid noget at leve for!" Og hun fik tilnavnet "Blegdammens Rose", og hendes digte blev læst op i radioen. Især ét af digtene var kendt af de fleste – digtet "Hænderne", det

var fordi Hugo Gyldmark havde sat det i musik, og Elsa Sigfuss havde lagt stemme til. Og søndag efter søndag kunne man i Giro 413 høre "Hænderne" – og samtidig glæde sig over, at teksten var skrevet af en Vangede-poet.

Musikalske venner

Og den populære, pop- og filmstjerne, Sonja Steincke, boede i Vangede. Hun havde haft roller i film som "Mille, Marie og mig" og "Alle går rundt og forelsker sig", og hun havde sunget ørehængere som "Ti små snavsede fingre". Og hendes dybe stemme lod sig stadig høre i radioen i 50'erne. Og hun var datter af den berømte socialdemokrat K. K. Steincke – og gift med en oberstløjtnant. Og hun vakte opsigt i bybilledet, når hun – uhyre velklædt – gik tur med sine to store, veltrimmede hunde. Og mor og Sonja Steincke talte altid sammen, når de mødtes i byen. Og Sonja Steinckes snakketøj var lige så mørkt i tonelejet som hendes sangstemme.

Også den sorte bluessanger, Nat Russell, boede i Vangede. Han kom fra Mississippi og var gift med det socialdemokratiske folketingsmedlem, Winnie Russell. Nat Russell optrådte tit i radio og tv – ikke mindst med sin fortolkning af børnesangen "Elefantens vuggevise". Men den sorte amerikaner blev offer for fremmedhad og udsat for voldelige overfald. Og da aviserne pludselig hængte ham ud som marihuana-ry-

ger, fik han nok – og returnerede til USA.

Men også Stig Møller, Danmarks Donovan, er fra Vangede – kendt fra bl.a. Steppeulvene og Dødens Pølse. Og han kan – om nogen – synge "Sikken dejlig dag, det er i dag!", så solen rejser sig i horisonten.

Ej blot til lyst

Og i 50'erne boede der to kendte skuespillere i Vangede: Hans W. Petersen og Mogens Davidsen. Den første spillede med i mange danske lystspil og lignede grangiveligt en glad gris. Og så havde han en "løs overmund", som han på forunderlig vis fik jongleret på plads, hver gang den forsøgte at undslippe sin ejermand.

Og Davidsen spillede på teatrene i Hovedstaden og havde to usædvanligt smukke døtre, der altid gik med deres far under armen. Og alle kunne se, at i den familie havde man det bare godt med hinanden. Men uheldet var ude: Davidsen omkom ved en trafikulykke – kun 41 år gammel.

Læge og livskunstner

Og der var kun én læge i Vangede – Villum Jensen, og han var noget for sig selv. Vi børn holdt øje med den mand, for han foretog sig uventede ting. Når han dukkede op på sygebesøg, kunne han komme anstigende på specialcykler med ulige store hjul. Engang så jeg ham endog på en "Væltepeter"! Og når han så kom ind i huset, så kylede han sin kasket op i lysekronen, hvor

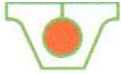

den så hang og dinglede – og så gik Jensen ellers i gang med at kikke patienten efter i sømme. Og han forlangte, at vi læste hans fars bøger, for de var gode! påstod Jensen. Og han havde ret, for hans far var nobelpristageren Johannes V. Jensen. Og Villum Jensen var selv forfatter. Hans debutbog hed "Carlsø" og var en børnebog, der udkom i 1959. Og Villum Jensen fortalte gerne om sine brødre, der begge var læger. "Min storebror er en meget dygtig læge!" forklarede Jensen – og fortsatte: "det er jeg ikke!" Og det var jo ærlig snak, men ikke helt betryggende. Men sådan var han, og det kom ham ikke til skade, for han var, som sagt, Vangedes eneste læge, og vi kunne godt lide ham.

Blik for blomster

Og en dag, da jeg – som så mange gange før – opsøgte dr. Jensen i hans hus på Skolebakken for at hente en recept til min far – ja, da lå den gode Jensen inde i haven med rumpen lige i vejret og rodede efter et eller andet. Og han signalerede bag om ryggen, at han ikke ville forstyrres. Og der gik en rum tid, hvor han bare kravlede rundt i haven som et

sjældent insekt. Jeg stod og iagt- tog ham og prøvede at gætte, hvad der dog foregik. Og endelig rejste han sig, børstede jorden af bukserne og kom mig i møde: "Hej Poul", sagde han, "hvor mange vil du tro, der er?" Og jeg må have lignet ét stort spørgsmålstegn, for han fortsatte: "Ja, af de blå, selvfølgelig!" Og først nu bemærkede jeg alle hans blå blomster, der stod og slog med nakken rundt om i haven. Og jeg gættede på et eller andet antal. Det fik Villum Jensen til at tage sig til hovedet, vride sig som i smerte – og til sidst råbe: Åh nej! Der er ....!" Og så nævnte han ellers det korrekte antal. Han havde ligget og talt blomsterne! for han måtte bare vide – helt præcist, hvor mange blå blomster han havde. Sådan var doktor Jensen!

Og efter at jeg var flyttet hjemmefra, blev Jensen pludselig skilt fra sin kone og gift med sin nydelige, unge sekretær. Og så solgte han ellers sin praksis og drog med sekretæren ud i den vide verden.

Butikscentret på Mosegårdsvej

Til dagligt handlede vi i det lokale "butikscenter", der lå, hvor Mosegårdsvej, Sognevej og Fennevangen løber sammen – et stenkast fra Den Røde By (Myrtoften og Moselukket).

"Centrets" viktualiehandler ejede hele "butikscentret" og havde selv en fin forretning, hvor han og konen blandede salater til den store guldmedalje.

Og ved siden af deres butik lå frugt- og grøntbutikken, der blev drevet af den sagtmødige gartner Vilbæk og hans knotne kone. Det var ikke sjovt at handle hos dem, men vi gjorde det alligevel. Gulerødder og kartofler skal man jo have – og karotter for den sags skyld. Det mente mor i al fald. Hun havde netop læst en madopskrift i et dameblad – og så blev jeg ellers sendt af sted for at hente råvarerne. Men ak og ve – fru Vilbæk læste ikke dameblade, så da jeg efterlyste karotterne, fik jeg et ordentligt riv-af – og besked på, at hun ikke solgte dyrefoder, men mad til mennesker! Velbekomme!

Til venstre for Vilbækkernes butik lå ismejeriet, der ustandseligt skiftede ejer. Her handle-

de vi hver dag – købte mælk, fløde, smør, æg, ymer, knækbrød (KB), sigtebrød, franskbrød, rugbrød og et helt nyt produkt, der hed yoghurt. Ordet var svært at udtale – jeg kaldte det ny produkt for "jukkert", men ismejerimanden var ligeglad. Når man havde bestilt alle sine varer, placerede han dem på disken og skrev priserne omhyggeligt ned. Derpå startede samtællingen. Og den blev altid foretaget mindst to gange. Først ovenfra og ned, dernæst nedefra og op. Det tog en hulens tid, men sådan var det bare.

Rundt om hjørnet lå "Tatol" – en filial af "Schous Sæbehus". Butikken blev bestyret af en ældre dame og hendes norske medarbejder. Hos dem købte man lidt af hvert, bl.a. sæbe, krydderier og lingerivarer. Butikken var lidt "tantet", men der duftede altid godt.

Og ved siden af "Tatol" holdt den lokale Vin-Tobaks- og Avishandler til. Han hed Frørup, men blev kaldt for "Vejrmanden". Dels fordi han med stor sikkerhed kunne forudse vejret mindst en uge frem i tiden, dels fordi han var så "vindøjet", at øjenkontakten altid glippede. Kombinationen af et glasøje og et øje, der så skråt op efter, vanskeliggjorde tingene. Men Frørup var en flink fyr, som jeg handlede hos hver eneste dag. Og hans kone var lige så venlig, så det var en fornøjelse, at komme i den kiosk.

I kælderens under Frørups butik sad der en lidt støvet, fāmælt skomager og sled ved sin læst. Han hed Henriksen, og han satte tykke, tunge såler under vores sko. Der var tale om rene jernklodser. Og hans kunder var lette at genkende i bybilledet – sålerne dikterede nemlig gangarten.

Og Henriksens søn åbnede et cykelværksted inde bag fade-rens skomageri. Her lappede han alle kvarterets cykler. Men han solgte også elektriske pærer. Og han havde anbragt et stort, uskønt skilt lige midt i værkstedsvinduet. På skiltet stod: "El-pærer sælges!" Cykel-lapper og el-pærer var hans særlige tilbud til Vangede-folket.

Det lille forretningscenter findes ikke længere, men bygnin- gerne de står der stadig!